

Sygn. akt IV U 140/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Guniewska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Magdalena Rykała-Płodzień

po rozpoznaniu w dniu 30 lipca 2018 r.

sprawy R. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o rekompensatę z tytułu pracy w warunkach szczególnych

na skutek odwołania R. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z dnia 30 listopada 2017

znak : (...)

oddala odwołanie.

sygn. akt. IV U 140/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 lipca 2018 r.

Decyzją z dnia 30 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych 1 Oddział w W. Wydział (...) Umów Międzynarodowych w W. odmówił wnioskodawcy R. P. prawa do rekompensaty, powołując się na art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Wskazał, że wnioskodawca nie udowodnił, że wykonywał prace w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat - udokumentowany okres wynosi jedynie 2 lata 6 m-cy 29 dni (w okresie od: 2 marca 1970 r. do 30 września 1972 r.).

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca. Wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty podnosząc, że poza okresami uznanymi przez organ rentowy za udokumentowane wykonywał prace w warunkach szczególnych w okresach:

- od dnia 25 czerwca 1973 r. do 31 maj 1982 r.,

- od dnia 1 czerwca 1982 r. do dnia 31 grudnia 1989 r.,

- od dnia 15 lutego 1990 r. do dnia 28 lutego 1991 r.

Wnioskodawca wskazał, że nie doręczył świadectw pracy potwierdzających prace w szczególnych warunkach, ponieważ takiego nie otrzymał a na chwilę obecną zakład pracy już nie istnieje i nie ma możliwości uzyskać takiego świadectwa pracy. Fakt ten natomiast mogą potwierdzić dokumenty z archiwum, które doręczył wnioskodawca do ZUS, a także zawnioskowany świadek.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Nie negując faktu zatrudnienia wnioskodawcy w okresach wskazanych w odwołaniu, wskazał, że z wystawionego przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie wynika, aby praca wykonywana przez wnioskodawcę w tych okresach miała charakter pracy w warunkach szczególnych - jeżeli wnioskodawca nie zgadza się z treścią świadectwa powinien wnieść o jego sprostowanie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. P. urodził się w dniu (...)

(dowód: odpis książeczki wojskowej – k. 14 emerytalnych)

Od dnia 2 marca 1970 roku do 30 września 1972 roku wnioskodawca był zatrudniony w B. Zjednoczeniu (...) w B., na stanowisku pracownik fizyczny w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca wykonywał prace pod ziemią, praca ta miała charakter pracy w warunkach szczególnych.

W okresie zatrudnienia nie przebywał na urlopie bezpłatnym.

(dowód: świadectwo pracy - k. 36 akt emerytalnych)

Od dnia 16 stycznia 1973 roku do 15 czerwca 1973 roku wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w R. na stanowisku kierowca samochodowy w pełnym wymiarze czasu pracy.

W okresie zatrudnienia nie przebywał na urlopie bezpłatnym.

(dowód: świadectwo pracy - k. 41 akt emerytalnych)

Od dnia 25 czerwca 1973 roku do dnia 31 maja 1982 roku wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w R., na stanowisku kierowca samochodowy. Od dnia 12 listopada 1975 roku był zatrudniony na stanowisku kierowca samochodu marki s. W-28. Od dnia 6 grudnia 1976 roku był zatrudniony na stanowisku kierowca pojazdu samochodowego marki s. (...) o ładowności 5 ton. Od dnia 1 września 1977 roku był zatrudniony na stanowisku kierowca pojazdu samochodowego marki Z. (...) o ładowności 8 ton. Od dnia 15 marca 1978 roku był zatrudniony na stanowisku kierowca pojazdu samochodowego marki K. o ładowności 8 ton. Do końca zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie wnioskodawca pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o ładowności powyżej 3,5 tony tj. do 31.105.1982e..

(dowód: świadectwo pracy - k.40 akt emerytalnych, umowy – k. 4-12 akt osobowych)

Od dnia 1 czerwca 1982 roku do dnia 31 grudnia 1989 roku wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w R. (poprzednio: Przedsiębiorstwo (...)), na stanowisku kierowca samochodowy. Jeździł samochodami ciężarowymi, Kamazami i dźwigiem.

(dowód: świadectwo pracy - k. 54 akt emerytalnych, zeznania świadka J. J. k-18)

Od dnia 15 lutego 1990 roku do dnia 28 lutego 1991 roku wnioskodawca był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w R., na stanowisku operator żurawia.

(dowód: świadectwo pracy - k. 61 akt emerytalnych)

Na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca posiadał staż ubezpieczeniowy w wymiarze 26 lat 0 miesięcy 12 dni okresów składkowych i 0 miesięcy 14 dni okresów nieskładkowych.

(dowód: decyzja o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 27 października 2017 r. – k. 5-7 akt kapitałowych)

Wnioskodawca nie był członkiem OFE.

(dowód: wniosek -k. 4-7 akt. emerytalnych)

W dniu 2 października 2017 roku wnioskodawca złożył wniosek o przyznanie emerytury z rekompensatą za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych.

(dowód: wniosek – k. 4-13 akt emerytalnych)

Decyzją z dnia 30 października 2017 roku organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 1 października 2014 roku. W tym samym dniu organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, którą odmówił przyznania prawa do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazując, że wnioskodawca nie udowodnił wykonywania takiej pracy przez wymagany okres co najmniej 15 lat.

(dowód: decyzja – k. 85-86 akt emerytalnych)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o:

- dowody z wymienionych dokumentów znajdujących się w: aktach kapitałowych, emerytalnych i osobowych, których autentyczność i wiarygodności nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości Sadu;

- osobowe źródła dowodowe, które uznał za wiarygodne w całości. Podstawą takiej konstatacji był fakt, że tak zeznania wnioskodawcy R. P., jak i świadka: J. J. (2) były spójne tak wewnętrznie, jak i wzajemnie, a przebieg wydarzeń prezentowany przez w/wymienione jawił się jako zgodny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Świadek to osoba obce wobec wnioskodawcy, współpracująca z nim w (...) Przedsiębiorstwie (...). Podczas współpracy z wnioskodawcą miał możliwość bezpośredniej obserwacji czynności wykonywanych przez R. P. w ramach wykonywania obowiązków pracowniczych. J. J. (2) zeznał, że pracował z wnioskodawcą w (...) Przedsiębiorstwie (...) w R. w okresie od czerwca 1978 do 1988 roku. Pracował na tym samym stanowisku co wnioskodawca tj. był kierowcą samochodu ciężarowego i otrzymał świadectwo pracy w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie, jednakże z innych przyczyn niż te na które powoływał się organ rentowy.

Przedmiotem sporu na gruncie niniejszej sprawy była kwestia spełnienia przez wnioskodawcę warunków przyznania mu prawa do rekompensaty.

Zgodnie z definicją ustawową zawartą w art. 2 pkt. 5 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej.

Przesłanki przedmiotowego świadczenia są sprecyzowane w art. 21, art.22 i art. 23 ust. 2 ustawy pomostowej. Zgodnie z powołanymi przepisami rekompensata przysługuje ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 roku (tylko dla tych ubezpieczonych ustala się kapitał początkowy), który ma okres pracy w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat do dnia 1 stycznia 2009 roku. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustalenie rekompensaty następuje wyłącznie na wniosek ubezpieczonego ubiegającego się o emeryturę. Oznacza to, że nie jest prawnie dopuszczalne (i tym samym skuteczne) złożenie przez ubezpieczonego samodzielnego (odrębnego) wniosku dotyczącego (wyłącznie) ustalenia prawa do rekompensaty. Ustalenie (przyznanie) rekompensaty następuje dopiero wtedy, gdy ubezpieczony wystąpi do organu rentowego z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury ("zwykłej") i wyłącznie przy rozpoznaniu wniosku o emeryturę. Rekompensata nie jest bowiem samodzielnym świadczeniem wypłacanym z zasobów systemu ubezpieczeń społecznych (taki charakter ma np. emerytura), ale jest przyznawana (ustalana) w formie dodatku do kapitału początkowego ustalanego na zasadach przewidzianych w art. 173 i 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Innymi słowy, rekompensata zwiększa wartość kapitału początkowego ubezpieczonego i tym samym rzutuje na wysokość (zwiększenie) jego emerytury. Jednocześnie art. 21 ust. 2 precyzuje przesłankę negatywną, stanowiącą, iż rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Powyższe oznacza, iż dla ustalenia prawa do rekompensaty konieczne jest wykazanie określonego charakteru pracy ubezpieczonego pracownika w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej w wymiarze co najmniej 15 lat do dnia 1 stycznia 2009 roku, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmian stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Podnieść należy, iż dla właściwej interpretacji przesłanki negatywnej z art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych istotne znaczenie ma treść art. 2 pkt. 5 powołanej ustawy. Opierając się na brzmieniu literalnym art. 21. ust. 2. ustawy należałoby uznać, iż każdej osobie, która uzyskała prawo do emerytury na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS nie przysługuje rekompensata. Natomiast celem wprowadzonej rekompensaty jest zgodnie z art. 2 pkt. 5 ustawy o emeryturach pomostowych zapewnienie pracownikom uzyskania odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, którzy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Ratio legis ustanowienia przez ustawodawcę instytucji rekompensaty było zatem dążenie do wyrównania szkód, spowodowanej wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych, poniesionej przez osoby legitymujące się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, a nie spełniające warunków do ustalenia im wcześniejszej emerytury do dnia 1 stycznia 2009 roku i jednocześnie nie spełniające warunków do ustalenia im emerytury pomostowej po tej dacie. Dla postawienia prawa do rekompensaty koniecznym więc jest, by ubezpieczony poniósł szkodę, poprzez utratę możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z FUS, wskutek odebrania mu tego przywileju przez ustawodawcę.

W ocenie Sądu, w realiach niniejszej sprawy, nie sposób uznać, aby po stronie wnioskodawcy wystąpiła tego rodzaju szkoda. Prawo do wcześniejszej emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, regulują przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983,Nr 8 poz.43 ze zmianami).Prawo do emerytury nabywają ubezpieczeni po osiągnięciu wieku przewidzianego m.in. w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) spełnił kumulatywnie następujące przesłanki:

- posiadają okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla mężczyzn,
- legitymują się okresem składkowym i nieskładkowym, o którym mowa w art. 27 tj. 25 lat dla mężczyzn.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach (jako kierowca samochodu) w okresach: od dnia 25 czerwca 1973 r. do 31 maj 1982 r. oraz od dnia 1 czerwca 1982 r. do dnia 31 grudnia 1989 r. oraz od dnia 15 lutego 1990 r. do dnia 28 lutego 1991 r.

Do dnia 1 stycznia 1999 roku nawet przy odliczeniu okresu urlopu bezpłatnego, okres wnioskodawcy pracy w warunkach szczególnych przekroczył więc 15 lat.

Rekompensata nie przysługuje każdemu ubezpieczonemu, który nabył prawo do emerytury w wieku obniżonym, niezależnie od realizacji takiego uprawnienia (podobnie w Komentarzu do art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych K. J. i I. J.). Powyższa teza ma swoją wagę dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Otóż przyjmując nawet jako zasadne za Sądem I instancji , iż wnioskodawca wykazał fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez okres ponad 15 lat w całości mieszczący się przed dniem 1 stycznia 1999r. oraz dodatkowo na dzień 1 stycznia 1999r. posiada okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze ponad 25 lat – co wynika chociażby z akt emerytalnych i decyzji o ustaleniu kapitału początkowego - należałoby wręcz wskazać , iż tym samym wnioskodawca urodzony w dniu (...) mógłby skutecznie ubiegać się o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych przy odpowiednim zastosowaniu art. 184 w związku z art. 32 i 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W stosunku do wnioskodawcy nie można stanowczo stwierdzić, iż utracił on możliwość nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Jeśli bowiem wykazuje on posiadanie 15 lat pracy w warunkach szczególnych do dnia 1 stycznia 1999r. w sytuacji spełnienia i pozostałych warunków świadczenia emerytalnego wyżej naprowadzonego, brak dotychczasowej realizacji tego prawa jest dla warunku negatywnego rekompensaty bez znaczenia.

Wobec braku realizacji przez wnioskodawcę przesłanek przyznania prawa do rekompensaty odwołanie podlegało oddaleniu o czym Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.